Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

13 päivänä heinäkuuta 2017*

Ennakkoratkaisupyyntö – Julkiset hankinnat – Direktiivi 2004/18/EY – 47 artiklan 1, 4 ja 5 kohta – Tarjoajan taloudelliset ja rahoitusta koskevat voimavarat – Direktiivit 89/665/ETY ja 2007/66/EY – Muutoksenhaku tuomioistuimessa päätökseen, joka koskee taloudellisen toimijan poissulkemista hankintamenettelystä – Euroopan unionin perusoikeuskirja – 47 artikla – Oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin

Asiassa C-76/16,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovakian tasavallan ylin tuomioistuin) on esittänyt 28.1.2016 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 11.2.2016, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Ingsteel spol. s r. o. ja

Metrostav a.s.

vastaan

Úrad pre verejné obstarávanie,

Slovenský futbalový zväzin

osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Ilešič sekä tuomarit A. Prechal, A. Rosas, C. Toader (esittelevä tuomari) ja E. Jarašiūnas,

julkisasiamies: M. Campos Sánchez-Bordona,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Slovakian hallitus, asiamiehenään B. Ricziová,

— Euroopan komissio, asiamiehenään A. Tokár,

* Oikeudenkäyntikieli: slovakki.

kuultuaan julkisasiamiehen 21.3.2017 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/18/EY (EUVL 2004, L 134, s. 114) 47 artiklan 1 kohdan a alakohdan sekä 4 ja 5 kohdan, julkisia tavaranhankintoja ja rakennusurakoita koskeviin sopimuksiin liittyvien muutoksenhakumenettelyjen soveltamista koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 21.12.1989 annetun neuvoston direktiivin 89/665/EY (EYVL 1989, L 395, s. 33), sellaisena kuin se on muutettuna 11.12.2007 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2007/66/EY (EUVL 2007, L 335, s. 31) (jäljempänä direktiivi 89/665), 1 artiklan 1 kohdan ja 2 artiklan 3 ja 6–8 kohdan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Ingsteel spol. s r. o. ja Metrostav a.s. (jäljempänä yhdessä hylätty tarjoaja) sekä Úrad pre verejné obstarávanie (julkisten hankintojen alan sääntelyviranomainen, Slovakia) ja jossa on kyse Slovenský futbalový zväzin (Slovakian jalkapalloliitto, jäljempänä hankintaviranomainen) aloittamasta julkisen hankintasopimuksen tekomenettelystä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 2004/18

3 Julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18 kumoamisesta 26.2.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/24/EU 91 artiklan mukaan direktiivi 2004/18 kumottiin 18.4.2016 lukien. Kun otetaan huomioon pääasian tosiseikkojen tapahtuman päiväys, nyt käsiteltävä ennakkoratkaisupyyntö on kuitenkin tutkittava direktiivin 2004/18 perusteella, sellaisena kuin se oli voimassa ennen tätä kumoamista.

4 Direktiivin 2004/18 johdanto-osan 39 perustelukappaleen sanamuoto oli seuraava:

”Tarjoajien soveltuvuuden varmistaminen avoimissa menettelyissä sekä ehdokkaiden soveltuvuuden varmistaminen rajoitetuissa menettelyissä ja neuvottelumenettelyissä, johon liittyy hankintailmoituksen julkaiseminen, ja kilpailullisessa neuvottelumenettelyssä, sekä heidän valintansa olisi suoritettava avoimissa olosuhteissa. Tätä varten olisi esitettävä syrjimättömät perusteet, joita hankintaviranomaiset voivat käyttää kilpailijoiden valinnassa, ja menettelyt, joita taloudelliset toimijat voivat käyttää osoittaakseen, että ne täyttävät nämä perusteet. Avoimuutta silmällä pitäen hankintaviranomaisen olisi julkisia hankintoja koskevan sopimuksen kilpailuttamisen yhteydessä ilmoitettava valinnassa käyttämänsä valintaperusteet sekä erityinen suorituskyvyn taso, jota se mahdollisesti taloudellisilta toimijoilta edellyttää, jotta ne voivat osallistua hankintamenettelyyn.”

5 Direktiivin 2004/18 44 artiklan, jonka otsikko on ”Osanottajien soveltuvuuden tarkistaminen ja valinta, hankintasopimusten tekeminen”, 2 kohdassa säädettiin seuraavaa:

”Hankintaviranomaiset voivat asettaa 47 ja 48 artiklan mukaisia soveltuvuutta koskevia vähimmäisehtoja, jotka ehdokkaiden ja tarjoajien on täytettävä.

Jäljempänä 47 ja 48 artiklassa tarkoitettujen tietojen laajuuden ja niiden soveltuvuutta tietyn hankintasopimuksen osalta koskevien vähimmäisedellytysten on liityttävä suoraan hankintasopimuksen kohteeseen ja oltava oikeassa suhteessa siihen nähden.

Vähimmäisedellytykset on ilmoitettava hankintailmoituksessa.”

6 Tämän direktiivin 47 artiklan, jonka otsikko on ”Taloudelliset ja rahoitusta koskevat voimavarat”, sanamuoto on seuraava:

”1. Osoituksena taloudellisen toimijan taloudellisista ja rahoitusta koskevista voimavaroista voidaan yleensä käyttää yhtä tai useampaa seuraavista asiakirjoista:

a) pankkien antamat asianmukaiset lausunnot tai tarvittaessa todiste asianmukaisesta ammatinharjoittajan vastuuvakuutuksesta;

– –

4. Hankintaviranomaisten on hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä ilmoitettava, mikä tai mitkä 1 kohdassa tarkoitetuista asiakirjoista niille on esitettävä ja mitä muita asiakirjoja on toimitettava.

5. Jos taloudellinen toimija ei hyväksyttävästä syystä voi toimittaa hankintaviranomaiselle sen pyytämiä asiakirjoja, se saa osoittaa taloudelliset ja rahoitusta koskevat voimavaransa jollain muulla hankintaviranomaisen hyväksymällä asiakirjalla.”

7 Mainitun direktiivin 48 artiklassa säädettiin taloudellisten toimijoiden teknistä ja/tai ammatillista pätevyyttä koskevista edellytyksistä.

Direktiivit 89/665 ja 2007/66

8 Direktiivin 2007/66 johdanto-osan 36 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tässä direktiivissä kunnioitetaan perusoikeuksia ja otetaan huomioon erityisesti [perusoikeuskirjassa] tunnustetut periaatteet yhteisön oikeuden yleisinä periaatteina. Tämän direktiivin tarkoituksena on erityisesti varmistaa, että oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen täysin kunnioitetaan perusoikeuskirjan 47 artiklan ensimmäisen ja toisen kohdan mukaisesti.”

9 Direktiivin 89/665 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Muutoksenhakumenettelyjen soveltamisala ja käytettävyys”, säädetään seuraavaa:

”1. Tätä direktiiviä sovelletaan – – direktiivissä [2004/18] tarkoitettuihin hankintasopimuksiin, jos sopimuksia ei ole rajattu mainitun direktiivin 10–18 artiklan mukaisesti sen soveltamisalan ulkopuolelle.

– –

Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että direktiivin [2004/18] soveltamisalaan kuuluviin hankintasopimuksiin liittyviin hankintaviranomaisten päätöksiin voidaan hakea muutosta tehokkaasti ja varsinkin mahdollisimman nopeasti tämän direktiivin 2–2 f artiklassa säädettyjen edellytysten mukaisesti sillä perusteella, että nämä päätökset ovat vastoin julkisia hankintoja koskevaa yhteisön oikeutta tai vastoin kansallisia säännöksiä, jotka on annettu kyseisen yhteisön oikeuden saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä.

– –

3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että muutoksenhakumenettelyt, joiden yksityiskohtaisista säännöistä kukin jäsenvaltio voi itse päättää, ovat ainakin niiden käytettävissä, jotka ovat tai ovat olleet tavoittelemassa tiettyä sopimusta, ja joiden etua väitetty virheellinen menettely on loukannut tai saattaa loukata.

– –

5. Jäsenvaltiot voivat vaatia, että asianomainen henkilö hakee muutosta ensin hankintaviranomaiselta. Tässä tapauksessa jäsenvaltioiden on varmistettava, että muutoksen hakeminen keskeyttää välittömästi sopimuksen tekemismahdollisuuden.

– –

Ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetun keskeyttämisen vaikutus ei lakkaa ennen kuin vähintään 10 kalenteripäivää on kulunut sitä päivää seuraavasta päivästä, jona hankintaviranomainen on lähettänyt vastauksen faksina tai sähköisessä muodossa tai, kun käytetään muita viestintätapoja, ennen kuin vähintään 15 kalenteripäivää on kulunut sitä päivää seuraavasta päivästä, jona hankintaviranomainen on lähettänyt vastauksen. Jälkimmäisessä tapauksessa jäsenvaltiot voivat myös säätää, että keskeyttämisen vaikutus ei lakkaa ennen kuin vähintään 10 kalenteripäivää on kulunut sitä päivää seuraavasta päivästä, jona vastaus on vastaanotettu.”

10 Tämän direktiivin 2 artiklassa, jossa säännellään muutoksenhakumenettelyjä koskevia vaatimuksia, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 1 artiklassa säädettyihin muutoksenhakumenettelyihin liittyviin toimenpiteisiin sisältyy valtuudet:

a) ryhtyä mahdollisimman pian väliaikaisiin toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on oikaista väitetty virheellinen menettely tai estää asianomaisiin etuihin kohdistuvat lisävahingot, mukaan lukien toimenpiteet julkista hankintaa koskevan sopimuksen tekomenettelyn taikka hankintaviranomaisen tekemän päätöksen täytäntöönpanon keskeyttämiseksi tai keskeyttämisen varmistamiseksi;

b) kumota lainvastaisesti tehdyt päätökset tai varmistaa niiden kumoaminen, mukaan lukien tarjouspyynnössä, sopimusasiakirjoissa tai muussa sopimuksentekomenettelyyn liittyvässä asiakirjassa olevien syrjintää aiheuttavien teknisten, taloudellisten tai rahoitusta koskevien eritelmien poistaminen;

c) määrätä virheellisestä menettelystä kärsineelle vahingonkorvausta.

2. Edellä 1 kohdassa sekä 2 d ja 2 e artiklassa säädetyt valtuudet voidaan siirtää muutoksenhakumenettelyn eri osa-alueista vastuussa oleville erillisille elimille.

3. Kun muutosta hankintaa koskevaan päätökseen on haettava hankintaviranomaisesta riippumattomalta ensimmäisen oikeusasteen elimeltä, jäsenvaltioiden on varmistettava, että hankintaviranomainen ei voi tehdä sopimusta ennen kuin muutoksenhakuelin on ratkaissut joko välitoimia koskevan hakemuksen tai muutoksenhaun. Keskeyttäminen saa päättyä aikaisintaan 2 a artiklan 2 kohdassa ja 2 d artiklan 4 ja 5 kohdassa tarkoitetun odotusajan päättyessä.

4. Lukuun ottamatta 3 kohdassa ja 1 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuja tapauksia muutoksenhakumenettelyjen ei tarvitse välttämättä johtaa niiden sopimuksentekomenettelyjen automaattiseen keskeyttämiseen, joita ne koskevat.

– –

6. Jäsenvaltiot voivat säätää, että päätöksen lainvastaisuuteen perustuva vahingonkorvausvaade voidaan käsitellä vasta sen jälkeen, kun toimivaltainen elin on ensin kumonnut riitautetun päätöksen.

7. Lukuun ottamatta 2 d–2 f artiklassa tarkoitettuja tapauksia tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen valtuuksien käytön vaikutukset hankintapäätöksestä johtuvaan sopimukseen on määriteltävä kansallisessa lainsäädännössä.

Lisäksi, paitsi jos päätös on kumottava ennen vahinkojen korvaamista, jäsenvaltio voi säätää, että sen jälkeen kun sopimus on tehty 1 artiklan 5 kohdan, tämän artiklan 3 kohdan tai 2 a–2 f artiklan mukaisesti, muutoksenhakumenettelystä vastaavan elimen toimivalta rajoittuu vahingonkorvausten määräämiseen niille, joiden etua virheellinen menettely on loukannut.

8. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että muutoksenhakumenettelystä vastaavien elinten päätökset voidaan panna täytäntöön tehokkaasti.

9. Kun muutoksenhakumenettelystä vastaavat muut kuin oikeusviranomaiset, niiden on aina perusteltava päätöksensä kirjallisesti. Tällaisessa tapauksessa on lisäksi säädettävä menettelyistä, joilla varmistetaan mahdollisuus saattaa muutoksenhakuelimen lainvastaisiksi väitetyt toimenpiteet tai sille annettujen toimivaltuuksien väitetyt väärinkäytökset tuomioistuimen tai muun sellaisen elimen tutkittaviksi, joka on perustamissopimuksen [SEUT 267] artiklassa tarkoitettu tuomioistuin ja riippumaton sekä hankintaviranomaisesta että muutoksenhakuelimestä.

– –”

Slovakian oikeus

11 Julkisista hankinnoista annetun lain nro 25/2006 9 §:n 3 momentissa, sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa, säädetään seuraavaa:

”Hankintasopimusten tekemisessä sovelletaan yhdenvertaisen kohtelun, tarjoajien ja ehdokkaiden syrjimättömyyden sekä avoimuuden, taloudellisuuden ja tehokkuuden periaatteita.”

12 Tämän lain 27 §:ssä, jonka otsikko on ”Taloudelliset ja rahoitusta koskevat voimavarat” säädetään seuraavaa:

”1. Osoituksena taloudellisista ja rahoitusta koskevista voimavaroista voidaan yleensä käyttää seuraavia asiakirjoja:

a) pankin tai ulkomaisen pankin tytäryhtiön lausunto, joka voi olla pankin tai ulkomaisen pankin tytäryhtiön luottolupaus,

– –

3. Jos tarjoaja tai ehdokas ei objektiivisista syistä voi osoittaa taloudellisia ja rahoitusta koskevia voimavarojansa tietyllä asiakirjalla, hankintaviranomainen tai hankintayksikkö voi hyväksyä voimavarojen osoittamisen myös toisella asiakirjalla.”

13 Mainitun lain 32 §:n 1 momentin b kohdan sanamuoto on seuraava:

”Hankintaviranomainen täsmentää hankintailmoituksessa valintaperusteet, jotka koskevat

– –

b) taloudellisia ja rahoitusta koskevia voimavaroja ja 27 artiklassa tarkoitettuja todisteita niistä.

– –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

14 Hankintaviranomainen käynnisti 16.11.2013 Euroopan unionin virallisen lehden täydennysosassa numerolla 223/2013 ja samana päivänä julkisia hankintailmoituksia koskevassa Slovakian virallisessa lehdessä viitenumerolla 18627-MSP julkaistulla ilmoituksella tarjouspyyntömenettelyn 16 jalkapallostadionin rakenneuudistusta, nykyaikaistamista ja rakentamista koskevaa julkista hankintaa koskevan sopimuksen (jäljempänä hankintasopimus) tekemiseksi.

15 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen selvennyspyyntöön antamassa vastauksessa esittämistä tiedoista käy ilmi, että hankintasopimuksen arvo oli 25 500 000 euroa, mihin lisätään arvonlisävero (ALV).

16 Taloudellisiin ja rahoitusta koskeviin voimavaroihin liittyvien vaatimusten osalta hankintailmoituksessa viitattiin lain nro 25/2006 27 §:n 1 momentin a kohtaan ja edellytettiin tarjouspyyntömenettelyn osallistujilta, että nämä toimittavat slovakialaisen pankin tai ulkomaisen pankin slovakialaisen tytäryhtiön laatiman lausunnon, jonka mukaan niille myönnetään luotto, jonka vähimmäismäärä on 3 000 000 euroa, joka niillä on oltava käytössään hankintasopimuksen koko täytäntöönpanon ajan. Tämä lausunto oli oltava luoton myöntämistä koskevan sopimuksen tai luoton avaamista koskevan sopimuksen muodossa, ja sen oli oltava sen henkilön laatima, joka on valtuutettu toteuttamaan toimia, jotka sitovat pankkia, jolta luottoa oli haettu.

17 Hylätty tarjoaja osallistui kyseiseen hankintamenettelyyn. Osoittaakseen, että se täytti edellisessä kohdassa tarkoitetut edellytykset, hylätty tarjoaja esitti pankin lausunnon, joka sisälsi tietoja yli 5 000 000 euron suuruisen luoton avaamisesta käyttötilille, sekä kunnian ja omantunnon kautta annetun lausunnon, jonka mukaan on niin, että jos sen tarjous valitaan, sen käyttötilille siirretään vähintään 3 000 000 euron suuruinen summa urakkasopimuksen tekopäivänä hankintasopimuksen koko täytäntöönpanon ajaksi.

18 Hylätty tarjoaja vetosi siihen, että hankintaviranomaisen vahvistamien, taloudellisiin ja rahoitusta koskeviin voimavaroihin liittyvien vaatimusten täyttäminen muilla tavoin oli objektiivisesti mahdotonta, ja se tukeutui slovakialaisten pankkien, joihin hankintaviranomainen oli ottanut yhteyttä, lausuntoihin, joiden mukaan hankintailmoituksessa vaaditun kaltainen sitova lupaus luoton myöntämiseksi voitiin tehdä vasta sen jälkeen, kun luottotoimi on hyväksytty ja kaikki pankin asettamat ehdot luottosopimuksen tekemiseksi on täytetty.

19 Hankintaviranomainen katsoi, että mainittu tarjoaja ei muun muassa täyttänyt lain nro 25/2006 27 §:n 1 momentin a kohdassa tarkoitettuja, taloudellisiin ja rahoitusta koskeviin voimavaroihin liittyviä vaatimuksia, ja päätti sulkea sen pois hankintamenettelystä. Julkisista hankinnoista vastaava virasto vahvisti tämän päätöksen. Krajský súd Bratislava (Bratislavan alueellinen tuomioistuin, Slovakia) hylkäsi 13.1.2015 antamallaan tuomiolla tästä päätöksestä nostetun kanteen, minkä jälkeen hylätty tarjoaja haki tähän tuomioon muutosta ennakkoratkaisua pyytäneeltä tuomioistuimelta eli Najvyšší súd Slovenskej republikylta (Slovakian tasavallan ylin tuomioistuin).

20 Tämä viimeksi mainittu pohtii hankintaviranomaisen päätöksen lainmukaisuutta, koska siitä seikasta huolimatta, että hylätyllä tarjoajalla oli tarjouksen valintavaiheessa hallussaan pankin lupaus 5 000 000 euron suuruisesta luotosta, hankintaviranomainen katsoi, ettei hylätty tarjoaja täyttänyt hankintailmoituksessa vahvistettuja taloudellisiin ja rahoitusta koskeviin voimavaroihin liittyviä vaatimuksia.

21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii myös, voitaisiinko taloudellisiin ja rahoitusta koskeviin voimavaroihin liittyvät vaatimukset osoittaa muilla tavoin ja voisiko tässä asiayhteydessä olla tätä varten riittävää, että hylätty tarjoaja toimittaa kunnian ja omantunnon kautta annetun lausunnon, jonka mukaan, jos sen tarjous valitaan, sen käyttötilille siirretään vähintään 3 000 000 euron suuruinen summa urakkasopimuksen tekopäivänä ja hankintasopimuksen koko täytäntöönpanon ajaksi.

22 Lopuksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii sitä, voidaanko hylätyllä tarjoajalla olevia kansallisia oikeussuojakeinoja pitää ”tehokkaina” unionin oikeudessa tarkoitetulla tavalla, koska tämän muutoksenhaun kohdetta ei enää ole sen vuoksi, että sopimuspuoleksi valittu tarjoaja on saanut hankintasopimuksen täytäntöönpanon lähes päätökseen.

23 Näissä olosuhteissa Najvyšší súd Slovenskej republiky päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Toimiiko kansallinen viranomainen erityisesti direktiivin [2004/18] 47 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja 4 kohdan tavoitteen mukaisesti, jos se toteaa, että hankintasopimusta, jonka ennakoitu arvo on 3 000 000 euroa, varten tarjouksen tehnyt ei täyttänyt taloudellisiin ja rahoitusta koskeviin voimavaroihin liittyvää valintaperustetta, vaikka tarjoajan kunnian ja omantunnon kautta antama lausunto ja tarjoajan pankin tarjoajalle antama todistus osoittavat, että tarjoaja voi nostaa pankkiluoton, jota ei ole sidottu tiettyyn käyttötarkoitukseen, perusteella summia aina sellaiseen rajaan saakka, jonka suuruus ylittää hankintasopimuksen arvon?

2) Onko pankin, joka sitovassa luottositoumuksessa asettaa pyydettyjen varojen käyttöön asettamisen edellytykseksi sellaisten luottoehtojen noudattamisen, joita ei ole tarkemmin määritelty luottosopimuksessa hankintasopimuksen tekomenettelyn aikaan, toiminta jäsenvaltion pankkipalvelujen markkinoilla direktiivin 2004/18 47 artiklan 5 kohdassa tarkoitettu hyväksyttävä syy, joka estää tarjoajaa esittämästä hankintaviranomaisen vaatimia asiakirjoja, jolloin kyseinen tarjoaja voi osoittaa taloudelliset ja rahoitusta koskevat voimavaransa kunnian ja omantunnon kautta annettavalla lausunnolla, jonka mukaan tarjoajan ja sen pankin välinen luottosuhde on riittävä?

3) Voidaanko katsoa, että kansallinen tuomioistuin kohtaa objektiivisen esteen, joka estää sitä noudattamasta [perusoikeuskirjan] 47 artiklan ensimmäistä ja toista kohtaa, luettuna yhdessä direktiivin [89/665] 1 artiklan 1 kohdan ja 2 artiklan 3 ja 6–8 kohdan kanssa, jos kansallisen tuomioistuimen on ratkaistava kanne, jonka julkisten hankintojen alalla toimivaltaisen viranomaisen päätöksellä hylätty tarjoaja nostaa, kun valittu tarjoaja on saattanut hankintasopimusten täytäntöönpanon lähes päätökseen?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

24 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiivin 2004/18 47 artiklan 1 kohdan a alakohtaa ja 4 kohtaa tulkittava siten, että ne muodostavat esteen sille, että hankintaviranomainen sulkee tarjoajan pois hankintamenettelystä sillä perusteella, ettei se täytä hankintailmoituksessa asetettua taloudellisiin ja rahoitusta koskeviin voimavaroihin

liittyvää vaatimusta, joka koskee pankin antaman sellaisen lausunnon esittämistä, jonka sanamuodon mukaan tämä viimeksi mainittu sitoutuu myöntämään luoton, jonka määrä vastaa tässä hankintailmoituksessa vahvistettua summaa, ja takaamaan tälle tarjoajalle tämän summan saatavuuden sopimuksen koko täytäntöönpanon ajaksi.

25 Alustavana huomautuksena on muistutettava, että SEUT 267 artiklan nojalla unionin tuomioistuimella ei ole oikeutta soveltaa unionin oikeussääntöjä tiettyyn yksittäistapaukseen, vaan sen on pelkästään tulkittava perussopimuksia ja Euroopan unionin toimielinten toimia. Unionin tuomioistuin voi kuitenkin tässä artiklassa määrätyssä tuomioistuinten välisessä yhteistyössä asiakirjoista ilmenevien seikkojen perusteella esittää kansalliselle tuomioistuimelle sellaisia unionin oikeuden tulkintaan liittyviä seikkoja, jotka voivat olla kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllisiä sen arvioidessa unionin oikeuden tiettyjen oikeussääntöjen vaikutuksia (tuomio 16.7.2015, CHEZ Razpredelenie Bulgaria, C-83/14, EU:C:2015:480, 71 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

26 Direktiivin 2004/18 44 artiklan sanamuodon mukaan hankintaviranomaiset voivat asettaa soveltuvuutta koskevia vähimmäisehtoja, jotka tarjoajien on täytettävä. Vähimmäisehdot on ilmoitettava hankintailmoituksessa.

27 Tältä osin tämän direktiivin 47 artiklan 1 kohdassa luetellaan asiakirjat, jotka taloudellista toimijaa voidaan pääsääntöisesti vaatia toimittamaan osoituksena sen taloudellisista ja rahoitusta koskevista voimavaroista. Näillä asiakirjoilla pyritään osoittamaan, että tarjoajalla on julkista hankintaa koskevan sopimuksen täytäntöönpanoa varten tarvittavat resurssit. Tällaisia asiakirjoja ovat muun muassa ”pankkien antamat asianmukaiset lausunnot”.

28 Saman artiklan 4 kohdan sanamuodon mukaan hankintaviranomaisten on ilmoitettava hankintailmoituksessa, mitkä asiakirjat niille on esitettävä ja mitä muita asiakirjoja on toimitettava.

29 Pääasiassa kyseessä olevassa hankintailmoituksessa vaadittiin taloudellisten ja rahoitusta koskevien voimavarojen osoittamiseen liittyvänä kriteerinä, että tarjoaja toimittaa pankin asiakirjan, jossa todistetaan, että sille on myönnetty luotto, jonka vähimmäismäärä on 3 000 000 euroa ja joka on voimassa sopimuksen koko täytäntöönpanon ajan eli 48 kuukautta.

30 Unionin tuomioistuimelle toimitetuista asiakirjoista käy ilmi, että hylätty tarjoaja esitti pankin lausunnon, joka sisälsi tietoja sen taloudellisesta tilanteesta ja todistuksen, jossa mainittiin yli 5 000 000 euron suuruisen luoton avaamisesta käyttötilille. Hylätty tarjoaja toimitti myös lausunnon, jonka sanamuodon mukaan se ilmoitti kunnian ja omantunnon kautta, että jos sen tarjous valitaan, sen käyttötilille siirretään vähintään 3 000 000 euroa hankintasopimuksen koko täytäntöönpanon ajaksi.

31 Hankintaviranomainen katsoi kuitenkin, että hylätty tarjoaja ei ollut täyttänyt taloudellisiin ja rahoitusta koskeviin voimavaroihin liittyviä vaatimuksia, koska tämän viimeksi mainitun taloudellinen ja rahoitusta koskeva tilanne ei sen mukaan vastannut osallistumisedellytystä, jonka mukaan todisteilla on oltava tietty muoto ja sisältö.

32 Tältä osin on muistutettava, että direktiivin 2004/18 47 artiklassa jätetään hankintaviranomaisille melko laajat vapaudet, mikä käy ilmi muun muassa tässä säännöksessä käytetystä termistä ”yleensä”. Kuten unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi – toisin kuin tämän direktiivin 48 artiklassa, jossa otetaan käyttöön suljettu järjestelmä, jolla rajoitetaan kyseisten viranomaisten käytettävissä olevia arviointi- ja todentamistapoja ja näin ollen niiden mahdollisuuksia vaatimusten esittämiseen –, tämän 47 artiklan 4 kohdassa hankintaviranomaiset valtuutetaan nimenomaisesti valitsemaan ne todisteet, jotka ehdokkaiden tai tarjouksentekijöiden on esitettävä osoittaakseen taloudelliset ja rahoitusta koskevat voimavaransa. Koska direktiivin 2004/18 44 artiklan 2 kohdassa viitataan kyseiseen 47 artiklaan, sama valinnan vapaus liittyy taloudellisten ja rahoitusta koskevien voimavarojen vähimmäisehtoihin (ks. vastaavasti tuomio 18.10.2012, Édukövízig ja Hochtief Construction, C-218/11, EU:C:2012:643, 28 kohta).

33 Direktiivin 2004/18 44 artiklan 2 kohdan toisesta alakohdasta käy kuitenkin nimenomaisesti ilmi, että tiettyä hankintasopimusta koskevien vähimmäisedellytysten on liityttävä suoraan hankintasopimuksen kohteeseen ja oltava oikeassa suhteessa siihen nähden. Tästä seuraa, että taloudellisia ja rahoitusta koskevia voimavaroja koskevien edellytysten on objektiivisesti sovelluttava antamaan tietoja tietyn taloudellisen toimijan näistä voimavaroista ja että ne on sopeutettava kyseisen hankintasopimuksen arvoon siten, että ne ovat objektiivisesti positiivinen viite siitä, että olemassa on riittävä taloudellinen ja rahoituksellinen perusta sille, että kyseisen hankintasopimuksen täytäntöönpano voidaan saattaa asianmukaisesti päätökseen, menemättä kuitenkaan pidemmälle kuin tässä suhteessa kohtuullisesti on tarpeen (ks. vastaavasti tuomio 18.10.2012, Édukövízig ja Hochtief Construction, C-218/11, EU:C:2012:643, 29 kohta).

34 Lisäksi on muistutettava yhtäältä, että yhdenvertaisen kohtelun periaate edellyttää sitä, että tarjoajilla on samat mahdollisuudet tarjousehtojensa laatimisessa, ja se merkitsee siis sitä, että tarjouksia koskevat kaikkien tarjoajien osalta samat edellytykset. Toisaalta mainitusta periaatteesta seuraavan avoimuusvelvollisuuden tarkoituksena on taata, ettei hankintaviranomainen harjoita suosintaa tai käytä mielivaltaa. Tämä velvollisuus edellyttää, että kaikki hankintamenettelyn ehdot ja yksityiskohtaiset säännöt esitetään selvästi, täsmällisesti ja yksiselitteisesti hankintailmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa siten, että yhtäältä mahdollistetaan kaikille kohtuullisen valistuneille ja tavanomaisen huolellisille tarjoajille niiden täsmällisen laajuuden ymmärtäminen ja niiden tulkitseminen samalla tavalla ja että toisaalta mahdollistetaan hankintaviranomaiselle sen tosiasiallinen tarkistaminen, vastaavatko tarjoajien tarjoukset kyseessä olevaa hankintasopimusta määrittäviä perusteita (tuomio 2.6.2016, Pizzo, C-27/15, EU:C:2016:404, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

35 Siltä osin kuin yhtäältä on kyse hankintailmoituksessa nimenomaisesti mainitusta vaatimuksesta, jonka mukaan rahoitustakuu oli annettava ”sopimuksen täytäntöönpanoa varten”, ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen sanamuodosta näyttää käyvän ilmi, että hankintaviranomainen katsoi, ettei tämä vaatimus täyttynyt, koska tarjoajalle myönnetty pankkiluotto – vaikka sen määrä ylitti kyseisessä hankintailmoituksessa vaaditun summan – oli käyttötilille avattava luotto, jota ei ollut sidottu hankintasopimuksen täytäntöönpanoon.

36 Tältä osin on katsottava, että vaatimus sellaisen luoton saamisesta, joka on sidottu hankintasopimuksen täytäntöönpanoon, soveltuu objektiivisesti antamaan tietoja taloudellisista voimavaroista, joita tarjoajalla on hankintasopimuksen täytäntöönpanon asianmukaista päätökseen saattamista varten. Kuten Euroopan komissio on katsonut, luoton käyttötarkoitukseen sitominen on omiaan osoittamaan, että tarjoajalla on todella käytettävissään resurssit, jotka eivät ole sen omia ja jotka ovat tarpeen sopimuksen täytäntöönpanemiseksi (ks. vastaavasti tuomio 2.12.1999, Holst Italia, C-176/98, EU:C:1999:593, 29 kohta). Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen tehtävänä on kuitenkin tarkastaa vielä, että hankintailmoituksessa vaadittu summa on oikeassa suhteessa hankintasopimukseen nähden.

37 Siltä osin kuin toisaalta on kyse hankintailmoituksessa myös mainitusta vaatimuksesta, joka koskee sellaisen luoton myöntämistä, jonka vähimmäismäärä on 3 000 000 euroa ”sopimuksen koko täytäntöönpanon ajan (48 kuukautta)”, vaikka direktiivin 2004/18 47 artiklassa ei tosin nimenomaisesti säädetä, että hankintaviranomainen voi vaatia tarjoajalta, että sillä on käytössään hankintasopimuksen täytäntöönpanoa varten tarvittavat resurssit hankintasopimuksen täytäntöönpanon koko keston ajan, on katsottava, kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 46 kohdassa katsoo, että se, että hankintaviranomainen tarkastaa hankintasopimuksen tekomenettelyssä taloudellisten ja rahoitusta koskevien kriteerien täyttymisen, edellyttää, että hankintaviranomaisella on varmuus siitä, että tarjoaja voi todella käyttää kaikkia niitä resursseja, joihin se vetoaa, koko sen ajan, jonka sopimus kattaa (ks. vastaavasti tuomio 14.1.2016, Ostas celtnieks, C-234/14, EU:C:2016:6, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

38 Lisäksi se, onko vaadittu summa saatavilla hankintasopimuksen koko täytäntöönpanon ajan, on hyödyllinen seikka arvioitaessa konkreettisesti tarjoajan taloudellisia ja rahoitusta koskevia voimavaroja suhteessa sen sitoumuksiin. Hankintasopimuksen asianmukainen täytäntöönpano liittyy nimittäin kiinteästi siihen, että tarjoajalla on käytettävissään taloudelliset resurssit hankintasopimuksen täytäntöönpanon asianmukaista päätökseen saattamista varten.

39 Näin ollen tässä asiassa edellytys, jonka mukaan varojen on oltava tarjoajan hallussa hankintasopimuksen täytäntöönpanon koko keston ajan, on omiaan varmistamaan direktiivin 2004/18 47 artiklan 1 kohdan tavoitteiden täyttyminen.

40 Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on kuitenkin arvioida tarjoajan tätä varten esittämien todisteiden merkityksellisyyttä ja muun muassa sopimusta luoton avaamisesta käyttötilille.

41 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2004/18 47 artiklan 1 kohdan a alakohtaa ja 4 kohtaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä sille, että hankintaviranomainen sulkee tarjoajan pois hankintamenettelystä sillä perusteella, ettei tämä viimeksi mainittu täytä hankintailmoituksessa asetettua, taloudellisia ja rahoitusta koskevia voimavaroja koskevaa vaatimusta, joka liittyy pankin antaman sellaisen lausunnon esittämiseen, jonka sanamuodon mukaan tämä viimeksi mainittu sitoutuu myöntämään luoton, jonka määrä vastaa tässä hankintailmoituksessa vahvistettua määrää, ja takaamaan tälle tarjoajalle tämän summan saatavuuden sopimuksen koko täytäntöönpanon ajaksi.

Toinen kysymys

42 Toisella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa lähinnä tietää, voiko silloin, kun hankintailmoituksessa vaaditaan pankin laatimaa todistusta, jonka mukaan pankki sitoutuu myöntämään luoton, jonka määrä vastaa tässä hankintailmoituksessa vahvistettua määrää, ja takaamaan tälle tarjoajalle tämän summan saatavuuden sopimuksen koko täytäntöönpanon ajaksi, se seikka, etteivät pankit, joille tarjoaja on esittänyt pyynnön, katso voivansa toimittaa tarjoajalle edellä täsmennetyn kaltaista todistusta, merkitä direktiivin 2004/18 47 artiklan siinä 5 kohdassa tarkoitettua ”hyväksyttävää syytä”, jonka mukaan kyseinen tarjoaja voi osoittaa taloudelliset ja rahoitusta koskevat voimavaransa millä hyvänsä muulla hankintaviranomaisen asianmukaiseksi katsomalla asiakirjalla kuten kunnian ja omantunnon kautta annettavalla lausunnolla, jonka mukaan siinä tapauksessa, että sen tarjous hyväksytään, sen käyttötilille siirretään hankintailmoituksessa vahvistettua määrää vastaava summa heti sopimuksen tekemisen jälkeen ja koko sen täytäntöönpanon ajaksi.

43 Direktiivin 2004/18 47 artiklan 5 kohdassa sallitaan, että tarjoajat, jotka eivät hyväksyttävästä syystä voi toimittaa hankintaviranomaiselle sen pyytämiä asiakirjoja, saavat osoittaa taloudelliset ja rahoitusta koskevat voimavaransa jollain muulla asiakirjalla edellyttäen, että hankintaviranomainen katsoo tällaisen asiakirjan asianmukaiseksi tätä tarkoitusta varten.

44 Tässä asiassa hylätty tarjoaja toimitti kunnian ja omantunnon kautta annetun lausunnon siitä, että jos sen tarjous valitaan, sen tilille siirretään vähintään 3 000 000 euroa hankintasopimuksen koko täytäntöönpanon ajaksi, ja se väitti samalla, että sen oli mahdotonta saada pankilta lausuntoa, jossa pankki sitoutuu myöntämään sille luoton, jonka määrä vastaa hankintailmoituksessa vahvistettua määrää.

45 Tältä osin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on tarkistaa, oliko hylätyn tarjoajan objektiivisesti mahdotonta toimittaa hankintaviranomaisen vaatimat asiakirjat. Kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 53 kohdassa toteaa, näin on muun muassa silloin, kun mainittu tarjoaja ei voinut saada Slovakiassa hankintailmoituksessa vaadittuja asiakirjoja.

46 Vain siinä tapauksessa, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa tällaisen objektiivisen mahdottomuuden, sen tehtävänä on tarkistaa, saattoiko hankintaviranomainen perustellusti katsoa, että tarjoajan toimittama kunnian ja omantunnon kautta annettu lausunto ei ollut sen taloudellisten ja rahoitusta koskevien voimavarojen osoittamista varten asianmukainen asiakirja. Sen tehtävänä on myös tarkistaa tämän direktiivin 44 artiklan 2 kohdan, luettuna sen johdanto-osan 39 perustelukappaleen valossa, että tietojen laajuus ja vaaditut vähimmäisedellytykset liittyvät hankintasopimuksen kohteeseen ja ovat oikeassa suhteessa siihen nähden ja että valintaperusteita sovelletaan syrjimättömällä tavalla.

47 Tosiseikkoja koskevien toteamusten osalta ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on tarkistaa, oliko hylätyn tarjoajan objektiivisesti mahdotonta toimittaa hankintaviranomaisen vaatimat asiakirjat ja, jos niin oli, saattoiko hankintaviranomainen perustellusti katsoa, että tarjoajan toimittama kunnian ja omantunnon kautta annettu lausunto ei ollut sen taloudellisten ja rahoitusta koskevien voimavarojen osoittamista varten asianmukainen asiakirja.

48 Näin ollen toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2004/18 47 artiklan 5 kohtaa on tulkittava siten, että silloin kun hankintailmoituksessa vaaditaan pankin laatimaa todistusta, jonka mukaan pankki sitoutuu myöntämään luoton, jonka määrä vastaa tässä hankintailmoituksessa vahvistettua määrää, ja takaamaan tälle tarjoajalle tämän summan saatavuuden sopimuksen koko täytäntöönpanon ajaksi, se seikka, että pankit, joille tarjoaja on esittänyt pyynnön, eivät katso voivansa toimittaa sille edellä täsmennetyn kaltaista todistusta, voi olla tässä artiklassa tarkoitettu ”hyväksyttävä syy”, jonka perusteella kyseinen tarjoaja voi osoittaa taloudelliset ja rahoitusta koskevat voimavaransa millä hyvänsä muulla hankintaviranomaisen asianmukaiseksi katsomalla asiakirjalla edellyttäen, että tämän tarjoajan oli objektiivisesti mahdotonta toimittaa hankintaviranomaisen vaatimat asiakirjat, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava.

Kolmas kysymys

49 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklalla luotu menettely on unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisen yhteistyön väline, jonka avulla unionin tuomioistuin esittää kansallisille tuomioistuimille ne unionin oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, joita nämä tarvitsevat ratkaistakseen niiden käsiteltäviksi saatetut asiat (ks. mm. määräys 8.9.2016, Caixabank ja Abanca Corporación Bancaria, C-91/16 ja C-120/16, ei julkaistu, EU:C:2016:673, 13 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

50 Tältä osin unionin tuomioistuin on useaan kertaan todennut, että jotta unionin oikeutta voitaisiin tulkita siten, että tulkinta olisi kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen, kansallisen tuomioistuimen on määritettävä esittämiinsä kysymyksiin liittyvät tosiseikat ja oikeudelliset seikat tai ainakin selostettava ne tosiseikkoja koskevat lähtökohdat, joihin nämä kysymykset perustuvat (ks. mm. määräys 8.9.2016, Caixabank ja Abanca Corporación Bancaria, C-91/16 ja C-120/16, ei julkaistu, EU:C:2016:673, 14 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

51 Ennakkoratkaisupyynnön sisältöä koskevat vaatimukset esitetään nimenomaisesti unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 94 artiklassa ja Euroopan unionin tuomioistuimen kansallisille tuomioistuimille ennakkoratkaisupyyntöjen tekemisestä antamien suositusten (EUVL 2016, C 439, s. 1) 15 kohdassa, joiden mukaan ennakkoratkaisupyyntöön on sisällytettävä ”yhteenveto oikeudenkäynnin kohteesta ja asiaa koskevista tosiseikoista, siten kuin ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on ne todennut, tai ainakin selostus niistä tosiseikoista, joihin kysymykset perustuvat”, ”asiassa mahdollisesti sovellettaviksi tulevien kansallisten säännösten sisältö ja tarvittaessa asiaan liittyvä kansallinen oikeuskäytäntö” sekä ”selostus niistä syistä, joiden vuoksi ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on ryhtynyt tarkastelemaan kysymystä unionin oikeuden tiettyjen säännösten tulkinnasta tai pätevyydestä, sekä ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen toteama yhteys kyseisten säännösten ja pääasian

oikeudenkäynnissä sovellettavien kansallisen oikeuden säännösten välillä” (ks. vastaavasti määräys 20.7.2016, Stanleybet Malta ja Stoppani, C-141/16, ei julkaistu, EU:C:2016:596, 8 ja 9 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

52 Käsiteltävän asian osalta ennakkoratkaisupyynnössä ei mainita mitään kansallisista säännöksistä, joilla on tarkoitus saattaa direktiivin 89/665, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2007/66, säännökset, jotka koskevat muutoksenhakumenettelyitä ja niiden vaikutuksia, osaksi kansallista oikeusjärjestystä. Siinä jätetään muun muassa mainitsematta, onko Slovakian tasavallassa säädetty tämän direktiivin 2 artiklan 6 kohdassa säädetyllä tavalla, että riidanalainen päätös on ensin kumottava, jotta vahingonkorvausta voidaan vaatia, tai onko Slovakian tasavalta säätänyt, kuten se voi mainitun direktiivin 2 artiklan 7 kohdan toisen alakohdan nojalla tehdä, että sopimuksen tekemisen jälkeen muutoksenhakumenettelystä vastaavan elimen toimivalta rajoittuu vahingonkorvausten määräämiseen.

53 Ennakkoratkaisupyynnöstä puuttuu myös pääasian tosiseikkojen osalta täsmennys, joka koskee hylätyn tarjoajan tekemän muutoksenhaun kohdetta ja syitä, joiden vuoksi sopimuksentekomenettelyä jatkettiin hankintaviranomaisen päätöstä koskevan muutoksenhakumenettelyn vireillä olosta huolimatta.

54 Näiden tietojen puuttuessa unionin tuomioistuin ei voi antaa hyödyllistä vastausta kolmanteen kysymykseen, joka on näin ollen jätettävä tutkimatta.

Oikeudenkäyntikulut

55 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta 31.3.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/18/EY 47 artiklan 1 kohdan a alakohtaa ja 4 kohtaa on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä sille, että hankintaviranomainen sulkee tarjoajan pois hankintamenettelystä sillä perusteella, ettei tämä viimeksi mainittu täytä hankintailmoituksessa asetettua, taloudellisia ja rahoitusta koskevia voimavaroja koskevaa vaatimusta, joka liittyy pankin antaman sellaisen lausunnon esittämiseen, jonka sanamuodon mukaan tämä viimeksi mainittu sitoutuu myöntämään luoton, jonka määrä vastaa tässä hankintailmoituksessa vahvistettua määrää, ja takaamaan tälle tarjoajalle tämän summan saatavuuden sopimuksen koko täytäntöönpanon ajaksi.**

2) **Direktiivin 2004/18 47 artiklan 5 kohtaa on tulkittava siten, että silloin kun hankintailmoituksessa vaaditaan pankin laatimaa todistusta, jonka mukaan pankki sitoutuu myöntämään luoton, jonka määrä vastaa tässä hankintailmoituksessa vahvistettua määrää, ja takaamaan tälle tarjoajalle tämän summan saatavuuden sopimuksen koko täytäntöönpanon ajaksi, se seikka, että pankit, joille tarjoaja on esittänyt pyynnön, eivät katso voivansa toimittaa sille edellä täsmennetyn kaltaista todistusta, voi olla tässä artiklassa tarkoitettu ”hyväksyttävä syy”, jonka perusteella kyseinen tarjoaja voi osoittaa taloudelliset ja rahoitusta koskevat voimavaransa millä hyvänsä muulla hankintaviranomaisen asianmukaiseksi katsomalla asiakirjalla edellyttäen, että tämän tarjoajan oli objektiivisesti mahdotonta toimittaa hankintaviranomaisen vaatimat asiakirjat, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava.**

Allekirjoitukset